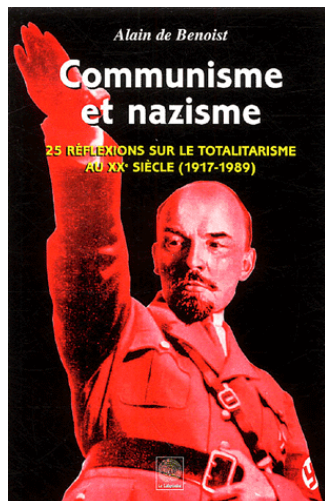

Autor: Novopatriot

Běžně se setkávám s pokusy stavět náboženství nad ideologii a vlastní zkušenost mi zároveň říká, že mnozí lidé tak podvědomě náboženství vnímají, aniž by je napadlo řešit to nějak víc do hloubky. Často to platí i v případech, kdy daní jedinci nemají k náboženství nějaký zvláštní vztah. Prostě je to silně zakořeněné.

Ve skutečnosti ale neexistuje nic, co by náboženství jakkoliv nad obyčejnou ideologii řadilo. Rozdíly jsou většinou pouze kosmetické. Například náboženští myslitelé se odvolávají na to, že jejich řád jim byl zjeven (případně nějakému jejich prvotnímu vůdci). Sami se tak do určité míry zbavují odpovědnosti za své chování, protože se automaticky staví do role služebníků tohoto božího, rádoby dokonalého, řádu. Zároveň s tím přijímají i mentalitu člověka, který je přesvědčen, že má tu největší možnou pravdu, protože za ním stojí stvořitel všeho. Snaha tvářit se, že jejich řád je ten jediný dokonalý, je u nich běžná. Fakticky k tomu však nemají jediný důkaz.

Tvůrci různých politických ideologií se zase odvolávají na logiku světového řádu. Ale ta logika bude asi trochu zapeklitějšího rázu, když každý z nich přichází k jinému výsledku. Logika samotná totiž znamená, že se držíme určitých postupů a snažíme se o rozumovou návaznost naší argumentace. Nijak už neřeší, že můžeme v tom základu mít chybu. Stačí jen za pravdu nebo pravděpodobnost považovat něco, co ve svém důsledku nevychází z reality, ale třeba jenom z morálního předsudku. Výsledkem pak je, že celá konstrukce, postavená na tomto základu, bude vadná. Chyba přitom vůbec nemusí být vidět, ale zaručeně se časem projeví v celém systému. Například dnes se kalkuluje s rovností ras a staví na tom současná multikulturní ideologie. Jenže pokud si rasy rovny nejsou, znamená to, že celý systém bude v dané problematice špatně postupovat a doplatí na to. Obří bordel v ideologii také udělá jakákoliv myšlenka pojatá absolutním způsobem (tedy jako myšlenka sama o sobě, ne jako myšlenka, která z něčeho vzešla a je s něčím spojená). Ta je vytržená ze svých kořenů a místo aby navazovala na to, z čeho vzešla, je brána prostě tak, jak ji někdo navrhl – samostatně a mimo tento svět. Jenže tento svět je relativní a vše má své světlé a tmavé stránky. Nic není mimo něj. Jakákoliv absolutní myšlenka tedy brzo narazí.

Naprosto stejné problémy s absolutismem idejí můžeme vidět i u náboženství. To je ale podstatně zálužnější než ideologie. Staví na neprokazatelném světě mimo nás (nebe) a myšlenkách z něj pocházejícího (dokonalé myšlenky – tedy absolutní). Kouzlo je v tom, že se jimi dá pohodlně vysvětlit naprostu vše. Například si vzpomeňte, když jste se o něco praštili a někdo řekl: „Pánbíček tě potrestal.“ To je naprostu dokonalý příklad celého problému. Už jste se nepraštili, protože jste nedávali pozor. Už jste se praštili, protože to chtěla jakási vyšší moc. Když se vám stane něco špatného – děje se vůle boží a milosrdný Bůh tím jistě sleduje nějaký vyšší cíl. Když se stane něco dobrého, neděkuje se sobě a svým schopnostem, děkuje se Bohu. Cokoliv nevysvětleného či nevysvětlitelného se dá takto vysvětlit. Někdo by mohl navrhnout, že je to stejně jako u ideologií parazitismus na logice. Alespoň něco na tom jistě bude, nicméně primárně to považuji za parazitismus na lidské fantazii, duchovnu, smyslu pro tajemno, touze po řešení záhad a schopnosti vymýšlet konspirační teorie.

Náboženství je v tomhle mnohem vyčůranější než politická ideologie. Dokáže cokoliv odůvodnit čímkoliv. Stačí k tomu jen vynalézt příslušný vzorec a spojit to s nějakým příběhem. Například scientologové vysvětlují lidskou zmatenost tím, že kdysi byly ve vesmíru války a zlý Lord Xenu pochytil všemožné mimozemšťany, zmrazil je a pak naházel do sopek na Havaji. Jejich duše, které pak vylétávaly ze sopek ven, chytil do obřích ducholapačů, vymyl jim tam mozek falešnou představou o historii (která je samozřejmě prezentována jako současný pohled různých ideologií a náboženství) a pak je nechal zmateně poletovat po zemi. Duše se postupně uchytily na prvních lidech a tím způsobily, že je lidstvo dodnes zmatené. ... Luxus, co?

Nemá to chybu. Jenom je to úplný nesmysl a dobře to poukazuje na systém, který jsem popsal v článku „náboženská a ideologická obrana proti rozumové argumentaci“. Autor tohoto příběhu byl mimochodem dřívější spisovatel sci-fi a několikrát ho zatklí na lodi s malejma chlapečkama. Musím ale uznat, že před tímhle člověkem opravdu smekám. On a jemu podobní totiž dokázali odhalit a nestydatě využít skutečnou hloubku důvěřivosti a naivity. Einstein říkal, že dvě věci jsou nekonečné: vesmír a lidská blbost. Tím prvním si ale úplně jistý nebyl. Lidé jako L. Ron Hubbard (zakladatel scientologie) jsou svým způsobem velcí objevitelé, kteří plně prokázali, že Einstein se v otázce lidské blbosti nemýlil.

Shrnuto a podtrženo: politická ideologie je systém parazitující převážně na lidské logice. Náboženská ideologie je systém parazitující převážně na lidském duchovnu. Ani jedno není fakticky nadřazené nad druhým. Společně mají, že se snaží být jakýmsi sítem mezi námi a okolním světem. Parazity naší mysli a samozvanými vykladači naší zkušenosti. Ideologie se snaží víc ovládnout lidský rozum, náboženství zase lidskou fantazii. Zajímavé je, že obojí pak často končí stejně špatně a svým způsobem jsou to jen dva rozdílné názvy pro stejnou věc. V dobách nevědeckých vznikly vševysvětlující názory, které se dnes zvu náboženstvím. V dobách vědeckých zase vznikly vševysvětlující názory, které se zvu ideologiemi. Pokaždé jde o nedokonalý pokus člověka nějak se vyrovnat s tím, co se děje v danou dobu okolo něho. Proto taky náboženství často označuji za ideologii, byť v tomto článku je odděluji, abych mohl lépe poukázat na postupy, kterými se odlišují. Neznamená to, že cokoliv spáchaného ve jménu nějaké ideologie nebo náboženství, musí být špatné. Ale je prostě lepší si na to dávat pozor a každou ideologii už předem vnímat jako systém, který se pohybuje někde mezi

nedokonalostí a totálním podvodem či lží. Člověka pak podobné systémy mohou podstatně méně zmanipulovat a víc ho to nutí přemýšlet a kriticky hodnotit. Například pak přijde na to, že ať už se systém tváří jakkoliv nadčasově, stále je to jen výmysl lidí, kteří žili v určité době, s určitým vzděláním a určitými zkušenostmi a že systém je tím tedy nepochybně ovlivněn. Co bylo platné v jedné době, to už nemusí (ale taky klidně může) být platné dneska.

Se světem se musíme vyrovnávat neustále novými cestičkami. Nelze zůstat jen někde v minulosti a stýskat si po starých dobrých časech, přestože se v nich dá hledat i mnohé poučení. Stejně pozor si ale musíme dávat i na naši osobní zkušenost. Nic není absolutně poznatelné a jakákoliv zkušenost, byť se může tvářit sebejasněji, může být nesprávně pochopena. Je tedy nutné své názory neustále prohlubovat a problematizovat a nebát se je vystavit kritice. Jedině tak máme šanci, že se vyhneme co nejvíce chybám a můžete si přitom být jisti, že se nikdy nevyhneme všem. Aneb jak kdosi řekl: „*Vím, že nic nevím a ani to nevím jistě.*“